

Sygn. akt IV U 163/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2019 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Liszka

Protokolant: st. sekr. sądowy Patrycja Czarnik

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2019 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania K. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 21 stycznia 2019 roku nr (...)

w sprawie K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do rekompensaty

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się K. S. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sygn. akt IV U 163/19

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 19 czerwca 2019 r.

Decyzją z dnia 21 stycznia 2019 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 9 stycznia 2019 r., odmówił K. S. przyznania prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze wykonywanej przed 1 stycznia 2009 r. ZUS nie uwzględnił ubezpieczonemu jako takiej pracy okresu zatrudnienia od 20 września 1988 r. do 15 marca 1990 r. i od 20 sierpnia 1973 r. do 31 lipca 1988 r., ponieważ z treści świadectwa pracy

w szczególnych warunkach z dnia 18 listopada 1996 r. i świadectwa pracy z dnia 27 lutego 1996 r. nie wynika charakter pracy wnioskodawcy, zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Decyzja ta została zaskarżona odwołaniem przez K. S..

W odwołaniu ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach wraz z odsetkami od dnia złożenia wniosku. W uzasadnieniu odwołujący podał, że legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ponieważ taką pracę realizował od 20 sierpnia 1973 r. do 31 lipca 1988 r. w (...) Zakładach Produkcji (...) na stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej, ślusarza remontowego i mistrza Wydziału Remontów. Jak wskazał, wykonując swoje obowiązki na stanowisku ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej pracował w Wydziale Warzelni, gdzie do jego obowiązków należało utrzymanie sprawności aparatury kontrolno-pomiarowej, koniecznej do prawidłowego prowadzenia procesu technologicznego

z wykorzystaniem stężonego kwasu siarkowego, ługu posulfitowego oraz dwutlenku siarki. Po kilku latach został skierowany do pracy w Wydziale Remontów, gdzie pracował

na stanowiskach ślusarza remontowego, a następnie Mistrza Wydziału Remontowego.

W tym okresie jego obowiązki były związane bezpośrednio z zapewnieniem utrzymania sprawności technicznej tzw. III ciągu, (...) (...) i Magazynu (...), tj. występujących tam urządzeń i instalacji. Jego praca odbywała się w ciągłym narażeniu

na czynniki szkodliwe i związana była bezpośrednio z utrzymaniem sprawności technicznej występujących w zakładzie urządzeń i instalacji. Odwołujący podkreślił, że jego pracę

w spornym okresie należy zakwalifikować według Działu IV, zatytułowanego: „W chemii”

i Działu XIV, zatytułowanego: „Prace różne” pkt 24 wykazu A, stanowiącego załącznik

do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Odwołujący wskazał ponadto, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał

od 20 września 1988 r. do 15 marca 1990 r. w I. (...) będąc monterem konstrukcji metalowych na wysokości. W tym czasie realizował prace przy montażu, remoncie

i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i cieplnych, jak również prace przy spawaniu

i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym. Prace te wymienione zostały

w Dziale V, zatytułowanym: „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” pkt 5, w Dziale II,

zatytułowanym: „W energetyce” i w Dziale XIV, zatytułowanym: „Prace różne” pkt 12 wykazu A, stanowiącego

załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko

w sprawie podał, że zajmowane w spornych okresach przez odwołującego stanowiska pracy nie pokrywają się ze stanowiskami wymienionymi w rozporządzeniach resortowych. Wykazy resortowe mają zaś znaczenie w sferze dowodowej. Ułatwiają identyfikację określonego stanowiska pracy w szczególnych warunkach. Może z nich płynąć

domniemanie faktyczne, że praca na stanowisku wymienionym w zarządzeniu resortowym w istocie była wykonywana w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może w kontekście całokształtu

ustaleń faktycznych stanowić negatywną przesłankę dowodową. Wskazał też, że na podstawie przedłożonych do akt dokumentów brak jest możliwości określenia, czy w spornych okresach, zajmując wymienione w świadectwach pracy

stanowiska, odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący K. S., urodzony w dniu (...), w dniu 9 stycznia 2019 r. wystąpił do ZUS z wnioskiem o emeryturę.

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 stycznia 2019 r. (...) Oddział w T. odmówił wnioskodawcy przyznania prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze wykonywanej przed 1 stycznia 2009 r.

Decyzją z dnia 21 stycznia 2019 r. (...) Oddział w T. przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 1 stycznia 2019 r., tj. od daty nabycia uprawnień

do świadczenia, zaś decyzją z dnia 5 lutego 2019 r. podjął wypłatę przyznanej emerytury

od dnia 1 stycznia 2019 r. z związku z zakończeniem zatrudnienia.

(okoliczności bezsporne)

Sąd ustalił ponadto następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołujący K. S. od 20 sierpnia 1973 r. do 31 lipca 1988 r. pracował w (...) Zakładach Produkcji (...) w N. na stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej, ślusarza remontowego i mistrza Wydziału Remontów. Z dniem 3 marca 1976 r. odwołujący przeniesiony został z Aparatury K.-Pomiarowej do Wydziału Remontów na stanowisko ślusarza. Z dniem 1 lutego 1977 r. powierzono mu zaś obowiązki Mistrza Wydziału Remontowego. W okresie od 23 czerwca 1986 r. do 3 lipca 1986 r. odwołujący korzystał z urlopu bezpłatnego.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 30.04.1994 r.- k. 3 cz. I akt ZUS, akta osobowe,
- dokumenty zgromadzone w aktach osobowych, w tym: umowa o pracę na okres próby z dnia 21.08.1973 r., angaże z dnia 26.06.1974 r., 01.09.1975 r., 01.03.1976 r. i 31.01.1977 r.,

W (...) Zakładach Produkcji (...) w N. odwołujący pracował najpierw jako ślusarz aparatury kontrolno-pomiarowej na Wydziale Warzelni, gdzie gotowano drzewo. W specjalnych warnikach drzewo było zalewane kwasem siarkowym, a później gotowane, w wyniku czego powstawała mieszanina. Papkę tę wysyłano następnie na oddział II i III. Na oddziale II odbywała się produkcja celulozy, zaś na oddziale III produkcja waty celulozowej. Jako ślusarz aparatury kontrolno-pomiarowej odwołujący zajmował się utrzymaniem ruchu, ale tylko w zakresie tej aparatury. Sprawdzał wszystkie wskazania, rejestratory i temperaturę. Jeżeli istniała taka potrzeba, to dokonywał stosowanych napraw. Następnie, przeniesiono go do Wydziału Remontowego na stanowisko ślusarza. Wówczas pracował przy utrzymaniu ruchu. Zajmował się naprawami, konserwacją i bieżącym utrzymaniem na III ciągu produkcyjnym, gdzie znajdowały się instalacje niebezpieczne i Magazyn (...). Magazyn chloru mieścił się w oddzielnym budynku, gdzie znajdowały się 3 zbiorniki. Na III ciągu były urządzenia do sortowania i bielenia masy papierniczej przy użyciu chloru, podchlorynu i sody. Znajdowały się tam kadzie do bielenia masy i urządzenia do sortowania masy, a ponadto pompy, kompresory, sortowniki i filtry. Masę papierniczą należało odpowiednio wybielić i wysortować. Następnie, odwołujący został mistrzem w Wydziale Remontów. Jako mistrz nadzorował prace ślusarzy. Były to dwie brygady składające się z czterech pracowników. Jedna brygada pracowała na magazynie chloru i wydziale cieczy bielących, zaś druga na III ciągu. Odwołujący cały czas nadzorował pracę ślusarzy bezpośrednio przy ich stanowiskach pracy. Odwołujący nadzorował cały III ciąg produkcyjny waty celulozowej. Odwołujący nie miał pokoju, czy biurka. Przy magazynie znajdowało się pomieszczenie, w którym mógł ubrać fartuch. Odwołujący sprawdzał listę obecności i uzupełniał książkę remontów. Innych prac biurowych nie realizował. Wydział Remontów zajmował się utrzymaniem ruchu i ciągłością pracy zakładu oraz remontami. Wszystkie wymienione wyżej czynności na zajmowanych stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej, ślusarza remontowego i mistrza Wydziału Remontów odwołujący realizował stale i w pełnym wymiarze godzin.

dowód:

- zeznania świadka M. L.- k. 21v-22,
- zeznania świadka K. G.- k. 22-22v,
- zeznania odwołującego K. S.- k. 22v-23,

Od 20 września 1988 r. do 15 marca 1990 r., korzystając z urlopu bezpłatnego

w (...) Zakładach Produkcji (...) w N., odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) K. w pełnym wymiarze godzin na stanowisku monter instalacji sanitarnych. Zajmując to stanowisko odwołujący pracował jako monter konstrukcji stalowych na placu budowy elektrowni w NRD na wysokości 20-30 metrów, w zależności od tego, jakie duże były te zbiorniki. Elementy montowane na wysokości uprzednio przygotowywali w magazynie inni pracownicy.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 27.02.1996 r.- k. 5 cz. I akt ZUS,
- dokumenty zgromadzone w aktach osobowych, w tym: umowa o pracę na budowie eksportowej z dnia 19.09.1988 r., aneksy do tej umowy,
- zeznania odwołującego K. S.- k. 22v, 23,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów oraz zeznania świadków i odwołującego.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły więc dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne, dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadków K. G. i M. L. oraz słuchanego w charakterze strony K. S., którzy wskazali na okoliczności istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia, dotyczące rodzaju, charakteru i warunków pracy ubezpieczonego w spornych okresach zatrudnienia. Zeznania te zasługiwały na walor pełnej wiarygodności, gdyż były wewnętrznie spójne, logiczne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. Wzajemnie też ze sobą korespondowały i pośrednio znalazły potwierdzenie w treści dokumentacji pracowniczej ubezpieczonego. Z zeznań ponad wszelką wątpliwość wynika, że w spornych okresach zatrudnienia odwołujący stale i w pełnym wymiarze godzin wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 21 stycznia 2019 r. zasługiwało na uwzględnienie.

W tej sprawie rozstrzygnąć należało, czy zasadnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił odwołującemu K. S. przyznania prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej przed 1 stycznia 2009 r.

Kwestie dotyczące rekompensaty uregulowane zostały w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.).

Jak stanowi art. 2 pkt 5 tej ustawy, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łągodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed

osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (art. 21 ust. 1 ustawy). Kompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z FUS (art. 21 ust. 2 ustawy). Kompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Z treści art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych wynika, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. W art. 23 ust. 2 tej ustawy wskazano zaś, że rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Aby ustalić prawo do rekompensaty konieczne jest wykazanie, iż ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 r. posiada 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmiany stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Celem rekompensaty jest bowiem zapewnienie pracownikom uzyskania odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jak również emerytury pomostowej (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 6 marca 2019 r., III AUa 273/18, LEX nr 2637945).

Prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Przy ustalaniu prawa do rekompensaty mogą być uwzględnione tylko takie okresy, w których praca była realizowana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 1. Stosownie do dyspozycji tego przepisu, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Art. 32 ust. 4 cytowanej ustawy stanowi, iż wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Mowa tu o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W myśl § 1 wskazanego rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. W myśl

§ 2 ust. 1 natomiast okresami uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Świadczenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający takie świadectwo nie jest organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwa pracy traktuje się w postępowaniu sądowym jak dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości podanej w nim podstawy prawnej. Sąd może więc prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy świadczona przez stronę praca była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 14 lutego 2012 r., III AUa 1717/11, LEX nr 1129731, wyrok SA w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r., III AUa 3113/08, LEX nr 552003, wyrok SA w Białymstoku z dnia 24 września 2008 r., III AUa 795/08, OSAB 2008/4/60-68).

Zgodnie z art. 473 k.p.c., w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się żadnych ograniczeń dowodowych. To sprawia, że fakt zatrudnienia, bądź jego brak w szczególnych warunkach może być dowodzony za pomocą każdego środka dowodowego. Sąd w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, inaczej niż organ rentowy w postępowaniu administracyjnym, nie obowiązują ograniczenia dowodowe. W sprawach tych, zgodnie z art. 473 § 1 k.p.c., nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Oznacza to, że również w sprawie o świadczenie, w której niezbędne jest ustalenie, iż ubezpieczony posiada staż pracy w szczególnych warunkach, sąd jest władny dokonać ustaleń dotyczących obowiązków ubezpieczonego w trakcie zatrudnienia, na podstawie dowodów osobowych,

np. dowodu z zeznań świadka oraz dowodu z przesłuchania samego ubezpieczonego (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 6 marca 2019 r., III AUa 787/18, LEX nr 2637028).

Nie można w każdym przypadku uznawać, iż dokumenty znajdujące w aktach osobowych mają większą moc dowodową niż osobowe źródła dowodowe. Każdą sprawę należy rozstrzygać indywidualnie, biorąc pod uwagę całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i reguły wynikające z art. 233 § 1 k.p.c. Istotne jest również to, że w sprawach

z zakresu ubezpieczeń społecznych przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków lub

z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Zatem każdy istotny fakt, w tym taki, którego ustalenie jest niezbędne do przyznania ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury, może być dowodzony wszelkimi dostępnymi środkami także wówczas, gdy

z dokumentu prywatnego wynika co innego. Oznacza to, że treść świadectwa pracy świadectwa pracy w szczególnych warunkach oraz innej dokumentacji osobowej może być podważana w każdy sposób. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy

w szczególnych warunkach i świadectwie pracy ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest bowiem dla sądu wiążąca, dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Istnienie świadectw pracy oraz innej dokumentacji osobowej w odniesieniu do spornego okresu zatrudnienia nie uniemożliwia przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia, czy świadczona praca odpowiada pracom wykonywanym w warunkach szczególnych w myśl przepisów rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach (Dz. U. Nr 8, poz. 43) (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 20 listopada 2018 r., III AUa 345/18, LEX nr 2617820, LEX nr 2617820).

Analiza akt osobowych odwołującego i treści zgromadzonej w nich dokumentacji pracowniczej w połączeniu z zeznaniami świadków i ubezpieczonego prowadzi do wniosku, że K. S. legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Przeprowadzone w sprawie dowody z dokumentów oraz z zeznań świadków i odwołującego w sposób jednoznaczny potwierdziły, że w okresie zatrudnienia od 20 sierpnia 1973 r. do 31 lipca 1988 r. w (...) Zakładach Produkcji (...) w N., za wyjątkiem okresu korzystania z urlopu bezpłatnego od 23 czerwca 1986 r. do 3 lipca

1986 r., zajmując stanowiska ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej, ślusarza remontowego i mistrza Wydziału Remontów, odwołujący pracował w szczególnych warunkach. Pomimo nazw stanowisk pracy, w rzeczywistości odwołujący przez cały ten okres wykonywał stale i w pełnym wymiarze godzin wyłącznie prace polegające na bieżącej konserwacji urządzeń służących do produkcji celulozy, ich remoncie i naprawie na oddziałach będących w ruchu, określone w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dział XIV

pkt 25 (bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. obsługa urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja zrębków), roztwarzanie surowców włóknistych metodą siarczanową i siarczynową w oddziałach warzelni, wytwarzanie kwasów i ługów warzelnych, wytwarzanie chemicznych środków bielących i bielenie mas włóknistych oraz hydrotermiczna obróbka drewna- wykaz A Dział VI punkt 3, 13-15 i 17). Jako ślusarz aparatury kontrolno-pomiarowej odwołujący zajmował się utrzymaniem ruchu, ale tylko

w zakresie tej aparatury. Sprawdzał wszystkie wskazania, rejestratory i temperaturę. Jeżeli istniała taka potrzeba, to dokonywał stosowanych napraw. Na stanowisku ślusarza zajmował się naprawami, konserwacją i bieżącym utrzymaniem na III ciągu produkcyjnym, gdzie znajdowały się instalacje niebezpieczne i magazyn chloru. Na III ciągu były urządzenia

do sortowania i bielenia masy papierniczej przy użyciu chloru, podchlorynu i sody. Znajdowały się tam kadzie do bielenia masy i urządzenia do sortowania masy, a ponadto pompy, kompresory, sortowniki i filtry. Jako mistrz Wydziału Remontów odwołujący nadzorował brygady ślusarzy. Jedna z nich pracowała na magazynie chloru i wydziale cieczy bielących, zaś druga na III ciągu. Wdział Remontów zajmował się utrzymaniem ruchu

i ciągłością pracy zakładu oraz remontami. Odwołujący cały czas nadzorował pracę ślusarzy bezpośrednio przy ich stanowiskach pracy. Nie miał pokoju, czy biurka. Odwołujący sprawdzał listę obecności i uzupełniał książkę remontów. Innych prac biurowych

nie realizował. Wszystkie wymienione wyżej czynności na zajmowanych stanowiskach ślusarza aparatury kontrolno-pomiarowej, ślusarza remontowego i mistrza Wydziału Remontów odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze godzin. Jako mistrz odwołujący nadzorował ślusarzy zajmujących się bieżącą konserwacją, remontami i naprawą maszyn oraz urządzeń na oddziałach będących w ruchu, wykonując prace określone

w stanowiącym załącznik do powołanego powyżej rozporządzenia wykazie A Dział XIV

pkt 24 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. obsługa urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja zrębków), roztwarzanie surowców włóknistych metodą siarczanową i siarczynową w oddziałach warzelni, wytwarzanie kwasów i ługów warzelnych, wytwarzanie chemicznych środków bielących i bielenie mas włóknistych oraz hydrotermiczna obróbka drewna- wykaz A Dział VI punkt 3, 13-15 i 17). Określone kontrole i dozór jako praca w szczególnych warunkach ma swoje własne znaczenie również na gruncie przepisu Działu XIV, poz. 24 wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nie może być zredukowana tylko do bezpośredniej kontroli i zarządzania pracami pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Oznacza to, że norma ta spełnia się nie tylko w odniesieniu

do bezpośrednich przełożonych tych pracowników, czyli majstrów, mistrzów lub starszych mistrzów, lecz może obejmować także kierowników wydziałów, którzy pośrednio sprawują kontrolę lub dozór i jeśli ich praca na stanowiskach z Działu XIV, poz. 24, wykonywana była w szkodliwych warunkach, wynikających z wykonywania pracy podstawowej przez innych pracowników w szczególnych warunkach. Oczywiście poza potrzebą dalszej argumentacji jest stwierdzenie, że musi to być praca stała i w pełnym wymiarze (§ 2 rozporządzenia). Nie jest jednak wykluczone, iż kontrolą objęci są inni pracownicy, czyli niewykonyjący pracy w szczególnych warunkach oraz że wykonywana jest praca administracyjna, która składa się na własną rodzajową pracę w szczególnych warunkach z Działu XIV, poz. 24 (por. wyrok SN z dnia 7 listopada 2016 r., III UK 12/16, LEX nr 2163306).

Wszystkie wymienione wyżej prace w spornym okresie zatrudnienia w (...) Zakładach Produkcji (...) w N. odwołujący realizował stale i w pełnym wymiarze godzin.

Pracę w szczególnych warunkach odwołujący wykonywał również w okresie zatrudnienia od 20 września 1988 r. do 15 marca 1990 r. w Przedsiębiorstwie (...) K., kiedy stale i w pełnym wymiarze godzin był monterem instalacji sanitarnych na wysokości. Zajmując to stanowisko odwołujący pracował jako monter konstrukcji stalowych na placu budowy elektrowni w NRD na wysokości

20-30 metrów, w zależności od tego, jakie duże były te zbiorniki. Praca montera konstrukcji metalowych na wysokości wymieniona została w Dziale V, zatytułowanym:

„W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, pod poz. 5 (prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nawet jeżeli odwołujący przygotowywał rurociągi i zbiorniki spawaczom do spawania w ten sposób, że szlifierką szlifował brzegi rur, które spawacz następnie spawał, to czynności te uznać należy za immanentną, nieodzowną część prac zasadniczych, bez wykonania których prace

na wysokości nie byłyby możliwe do zrealizowania. Powyższe znajduje potwierdzenie

w orzecznictwie. Podkreśla się w nim bowiem, że jeśli czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny w stosunku do czynności podstawowych kwalifikowanych jako praca w szczególnych warunkach, to nie ma podstaw, aby tej pracy nie zaliczać do okresu uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym

na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Jak wskazuje się jednocześnie w orzecznictwie, od reguły, iż nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac

w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, istnieją pewne odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Drugie zaś odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (por. wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11, OSNP 2013/7-8/86, postanowienia SN: z dnia 10 kwietnia 2019 r., II UK 115/18, Legalis nr 1894720, z dnia 14 listopada 2018 r., III UK 19/18, Legalis nr 1846992 i z dnia 31 października 2018 r., II UK 453/17, Legalis

nr 1843057, wyrok SA w Łodzi z dnia 6 sierpnia 2013 r., III AUa 1757/12, LEX nr 1363266, wyroki SA w Białymstoku: z dnia 23 lipca 2013 r., III AUa 51/13, LEX nr 1353594 i z dnia 18 czerwca 2013 r., III AUa 1273/12, LEX nr 1339289).

W tym miejscu wskazać należy, że prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo wodorowym wymienione zostały w Dziale XIV, zatytułowanym: „Prace różne” pkt 12 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Rozstrzygając, czy w spornym okresie odwołujący pracował w szczególnych warunkach Sąd miał na uwadze, że dla oceny, czy pracownik taką pracę wykonywał, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki SN: z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426, z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652, z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638, z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009/5-6/75, z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283, z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329 i z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325).

Sporne okresy pracy dają odwołującemu łącznie ponad 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Mając to na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

.